

بررسی چالش‌ها و پتانسیل‌های دستیابی به اهداف پایداری، از منظر رفتار محیطی*

مرضیه شاهرودی کلور^۱، دکتر خسرو موحد^۲*

۱- گروه معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

۲- دانشیار معماری، گروه معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران*

خلاصه

دستیابی به اهداف پایداری به معنای تعامل پویای انسان و محیط، جز با اصلاح الگوی رفتار مضر حاکم به نفع مدل پایدار محقق نخواهد شد. رفتار پایدار، مجموعه اقدامات فرد با مسئولیت‌پذیری در حفاظت از هر دو محیط فیزیکی و اجتماعی تعریف می‌شود که در انزوا و به دور از متن اجتماعی تحقق نمی‌یابد. اجتماع‌محوری با ایجاد انگیزه برای افراد به سوی یک هدف مشترک، می‌تواند هر فرد را به یک بازیگر در راستای حفاظت از محیط تبدیل کند. از آن‌جا که بخش قابل توجهی از زندگی انسان معاصر در محیط‌های مصنوع سپری می‌شود، فضاهای عمومی در این راستا می‌توانند با ایجاد فرصت بروز رفتار پایدار برای مدل‌سازی و الگوسازی آن نقشی تعیین‌کننده داشته باشند. در این میان دانش روان‌شناسی محیطی به عنوان واسطه بین علوم رفتاری و طراحی محیط‌های کالبدی، فصل مشترکی را برای طراحی محیطی موثر برای بروز رفتار پایدار از سوی کاربران ایجاد می‌کند. این پژوهش کیفی در پی پاسخ به این سوال که کیفیات معماری و هم‌چنین مولفه‌های روان‌شناسی محیطی چگونه می‌توانند به ترویج مدل رفتار پایدار بیانجامند، پس از تشریح و بیان مساله بر آن بوده است تا با استخراج داده‌ها و اطلاعات لازم به کمک منابع کتابخانه‌ای و با ابزار فیش‌نویسی، معیارهای رفتار پایدار را شناسایی کرده و عوامل و ابزارهای موثر در ترویج آن را معرفی کند. سپس به روش توصیفی-تحلیل محتوا، سیاست‌ها و راهبردهای طراحی معماری بر پایه ترویج مدل رفتار پایدار را در روند طراحی و مساله‌گشایی ارائه کند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که توجه مهم در برنامه‌ریزی برای طراحی محیط با این هدف، این است که طراحی الزاماً باید بر مبنای روابط متقابل بین مردم، کالبد و محیط و حفظ چهار جنبه کلیدی در ذهن باشد: فضا، زمان، فعالیت و روان‌شناسی. محرک‌های محیط باید بر اساس شناخت صحیح فعالیت‌های ممکن، متناسب با هدف و نیازهای کاربران طراحی شده و به آن‌ها برای بروز رفتار حق انتخاب دهد.

کلمات کلیدی: رفتار پایدار، معماری پایدار، رفتار محیطی، روان‌شناسی محیطی.

۱- مقدمه

رفتار انسانی نقشی عمده در پیدایش و تداوم مشکلات زیست‌محیطی و بدیهاً اجتماعی دارد. انسان ماهیتی جداگانه از دنیای اطراف و محیط ندارد. محیطی که شامل طبیعت، فرهنگ و انسان‌هاست که در سامانه‌ای با ارتباطات متداخل قرار

* این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرضیه شاهرودی کلور، با عنوان: طراحی کتابخانه سبز شیراز، با هدف ترویج مدل رفتار پایدار می‌باشد که با راهنمایی دکتر خسرو موحد در دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز دفاع شده است.

* Khmovahed1@yahoo.com